

Vorbereiding VNN thema 'Preventie'

Wat is er nodig om te voorkomen dat kinderen en jongeren in de jeugdzorg terechtkomen (preventie) en hoe kan de basis jeugdhulp van WIJ Groningen hier samen met andere partijen een bijdrage aan leveren?

VNN is expert op het gebied van middelenproblematiek en verslaving, ook op het gebied van jeugd en hoe deze problemen hun verschillende levensgebieden raken. Vanuit dat perspectief gezien is het wat VNN betreft nodig om:

- In elke gemeente een meerjarige basisstructuur neer te zetten aan verslavingspreventie (interventies en programma's).
- Daarmee de kennis en slagkracht van samenwerkingspartners beter te benutten
- Zodoende middelenproblematiek te voorkomen, eerder te signaleren en wanneer nodig eerder in te grijpen.

Basis jeugdhulp van WIJ Groningen speelt op verschillende vlakken een belangrijke rol in deze integrale aanpak. Graag lichten wij dat verder mondeling toe.

Deelvragen

De huidige aanpak en visie

1. **Welke preventieve initiatieven of programma's voert uw organisatie momenteel uit om kinderen en jongeren buiten de jeugdzorg te houden?**

Elk van onze preventieactiviteiten draagt bij aan het voorkomen van problemen bij jeugd of binnen gezinnen die kunnen leiden tot een noodzaak voor jeugdzorg. Toch heeft VNN initiatieven en programma's die rechtstreeks op jeugd gericht zijn.

Helder op School:

VNN voert dit wetenschappelijk onderbouwde programma uit op scholen. Het betreft zowel docenten als ouders en maakt hen vaardig in het herkennen en bespreken van problemen. Het vormt een aanknopingspunt met gebiedsteams, samenwerkingspartners en het sluit aan op het OKO programma (Opgroeien in een Kansrijke Omgeving).

Outreaching Jongerenwerkers:

Deze maken contact met jongeren die kampen met middelenproblemen en minder vatbaar zijn voor conventionele preventiemaatregelen. Dit kunnen zowel beginnende problemen zijn als meer complexe problemen. Een proactieve benadering en een tijdige interventie is cruciaal voor de slagingskans van de hulp. Ook hier speelt de samenwerking met partners als WIJ Groningen een belangrijke rol om het bereik van de Outreachende jongerenwerkers dekkend te maken.

Aanbod voor kinderen van een ouder met verslaving of psychische problematiek (KOV/KOPP):

Deze kinderen verdienen extra aandacht. Problematisch middelengebruik beïnvloedt het hele gezin en het vraagt van betrokken gezinsleden veel aanpassing. Een psychisch- of verslavingsprobleem kan daarnaast samenhangen met andere factoren zoals armoede of (echt)scheiding. Zo'n stapeling van risicofactoren maakt ouder(s) en kinderen extra kwetsbaar. Het WIJ speelt een belangrijke rol bij het signaleren van problemen en bewustwording van dit aanbod.

Deskundigheidsbevordering bij WIJ-teams, gebiedsteams en CJG's:

Zij komen achter de voordeur bij mensen. Bij elkaar hebben zij een veel groter bereik dan verslavingszorg alleen ooit kan hebben. Deze deskundigheidsbevordering is enorm waardevol. Wij zouden dit daarom ook willen uitbreiden. Er zijn meer gezinnen en jongeren die kampen met verslavingsproblemen dan we tot nu toe nu samen vinden en helpen.

2. Hoe ziet uw organisatie de rol van basisjeugdzorg in het voorkomen van escalaties bij gezinnen of jongeren?

- a. Basisjeugdzorg kan problemen rondom middelengebruik signaleren en VNN betrekken wanneer nodig óf zelf basisinterventies inzetten om ergere problemen te voorkomen.
- b. Deskundigheidsbevordering vanuit VNN leidt hierin tot betere en eerdere interventies.

3. Wat is volgens u de meest effectieve aanpak om problemen vroeg te signaleren en interventies tijdig in te zetten?

Een meerjarige basisstructuur in elke gemeente is belangrijk omdat je daarmee samen borgt dat er geen jongeren of gezinnen onnodig door het net glippen. Integrale inzet van programma's als Helder Op School en OKO benutten de kans om vroeg te bespreken, signaleren en in te grijpen. De potentiële effectiviteit van Outreachende jongerenwerkers komt in dit verband verder tot zijn recht omdat zij zo optimaal ondersteund worden door het netwerk van ketenpartners. En de meerjarige basisstructuur zorgt dat we de verhoogde deskundigheid, het overzicht en de slagkracht vasthouden.

4. Welke waarde hecht uw organisatie aan samenwerking met andere ketenpartners binnen dit domein?

- a. Deze is uiterst noodzakelijk. Zonder samenwerking zouden we niet het aantal mensen kunnen helpen wat we nu doen. De hulp zou bovendien later komen en minder effectief zijn, doordat we de kansen zouden missen om elkaars expertise te benutten.
- b. We zien deze samenwerking dan ook graag verder groeien naar een meer integrale vorm.
- c. Hiervoor ligt een sterke basis in het Gebiedsgericht werken.

Wensen en toekomstperspectieven

5. Wat zijn uw wensen voor de toekomst op het gebied van preventie en basisjeugdhulp in Groningen, zowel lokaal als regionaal?

- a. Meer samenhang in de preventiemaatregelen
- b. Een meerjarige aanpak, waarmee écht het verschil wordt gemaakt (bijvoorbeeld zoals met de Rookvrije generatie)
- c. Gezonde scholen met meerjarig aandacht voor middelengebruik en gamen
- d. Een meer dekkend netwerk van jongerenwerkers
- e. KOV/KOPP beschikbaar en bekend voor iedereen in deze doelgroep
- f. Geïntegreerde aanpak met als doel gezonde sportclubs en horeca
- g. Binnen gebiedsteams samen met gemeenten bepalen welke aanvullende interventies nodig zijn, passend bij het specifieke gebied.

- h. Belasting op het zorgsysteem terugdringen door vanaf nu de zorgvragen van de toekomst te voorkomen.
- i. Borging van verslavingsdeskundigheid binnen de jeugdzorg, en voorliggende voorzieningen.

6. Welke ontwikkelingen binnen de jeugdzorg zouden volgens u de hoogste prioriteit moeten krijgen om de instroom te beperken?

- a. Implementeren van OKO (Opgroeien in een Kansrijke Omgeving) met als doel het versterken van de weerbaarheid van jongeren.
- b. Dit sluit goed aan bij de ambitie van het Nij Begun om in één generatie de achterstanden weg te werken.
- c. Versterken van gezinnen met als doel kansrijk opgroeien.

7. Waar ziet u kansen voor innovatie binnen preventie en jeugdzorg, bijvoorbeeld door technologie of nieuwe samenwerkingsmodellen?

Er bestaat een basispakket Preventie, ontwikkeld door VKN, dat is gebaseerd op recent wetenschappelijk onderzoek. VNN ziet de innovatie in het voortbouwen op deze basis tot een meerjarige basisstructuur voor elke gemeente.

Uitdagingen en verbeteringen

8. Welke obstakels ervaart uw organisatie bij het realiseren van preventie en vroegsignalering?

- a. Scholen zijn soms terughoudend met het investeren in programma's zoals Helder op School (onderdeel van de Gezonde school van de GGD). Deels ook omdat ze het nog onvoldoende prioriteit geven.
- b. Ketenpartners zoals het WIJ zien ontzettend veel, maar zijn niet altijd getraind om middelengebruik bespreekbaar te maken.

9. Waar wordt u blij van en waar krijgt u als organisatie buikpijn van?

- a. Worden we blij van
 - i. Enkele Groninger gemeente huren structureel extra verslavingsexpertise in zodat lokaal meewerken en kennisoverdracht kan ontstaan naar ketenpartners middels 'learning on the job'.
 - ii. Extra aandacht vanuit de WIJ-organisatie voor wijken en gezinnen met achterstandssituaties.
 - iii. Initiatieven als OKO (Opgroeien in een Kansrijke Omgeving).
 - iv. Gemeenten die Helder Op School willen inzetten op al hun scholen.
 - v. Gezonde sportclubs
 - vi. Gezonde horeca
- b. Waar krijgen we buikpijn van:
 - i. Administratieve lasten.
 - ii. Middelenproblematiek dat wordt gemist als VNN niet aan tafel zit.
 - iii. Scholen willen niet geassocieerd worden met middelenproblematiek en preventie buiten de deur houden.
 - iv. Het lage aantal aanmeldingen bij VNN voor jeugdverslavingszorg. Dit komt niet overeen met hoe vaak verslavingsproblemen voorkomen (weten we uit onderzoek).

10. Hoe gaan jullie om met de schaarste aan personeel en financiële middelen, en wat zou hierbij een gezamenlijke oplossing kunnen zijn?

VNN probeert met minimale capaciteit maximale impact te bereiken. We weten dat verslaving bij ongeveer 10% van de bevolking voorkomt. VNN kan nooit iedereen zelf bereiken. Door onze ketenpartners te trainen in het signaleren van middelenproblemen en de basisinterventies zelf uit te voeren, kunnen we dit bereik vergroten. Daarnaast zet VNN volop in op het voorkomen van middelenproblemen door vroegtijdig ingrijpen. Waar mogelijk in groepsbehandeling.

Als gezamenlijke oplossing ziet VNN kansen in een structureel nauwe samenwerking. It doet VNN door gebiedsgericht te werken met ketenpartners in het sociaal domein en bij de uitrol van cruciale programma's zoals Helder op School (samen met de GGD).

Visie en samenwerking

11. Wat is de visie van uw organisatie op preventie als kern van jeugdzorg, en hoe vertaalt u dat naar uw dagelijkse praktijk?

Eén van onze speerpunten als organisatie is dat wij baanbrekend willen zijn als het gaat om het doorbreken van generationele verslaving. In de praktijk betekent dat een groeiende focus op het systeem rondom de cliënt. We geven naasten waar mogelijk een rol binnen de behandeling, bijvoorbeeld de ouders. Maar we kijken ook naar de behoeftes van naasten zelf, Bijvoorbeeld de partner of de kinderen van de cliënt. Verslavingsproblematiek raakt altijd meerdere levensgebieden en staat zelden op zichzelf. Per persoon die kampt met verslaving lijden er gemiddeld drie naasten met iemand mee. Dat betekent dat het voorkomen van problematiek en tijdig ingrijpen impact heeft op zowel het individu als hele gezinnen. Binnen gezinnen kan deze impact ervoor zorgen dat de zorgvraag van kinderen hun ouders niet boven het hoofd groeit.

12. Hoe gaat uw organisatie om met de spanning tussen het financieel model (meer cliënten betekent meer budget) en de wens om preventief te werken?

Het aantal mensen dat hulp nodig heeft in provincie Groningen is groter dan VNN qua personeelsbezetting aankan. Daarnaast is een deel daarvan niet bij instanties in beeld, of nog niet klaar om hulp te accepteren. Als wij de effectiviteit van onze preventieactiviteiten verhogen betekent dat enkel dat wij een groter deel van het totaal kunnen helpen. Enerzijds doordat dat totaal met de jaren zal afnemen. Anderzijds doordat tijdige hulp effectiever en sneller is. Ook zal VNN op deze manier een trendbreuk realiseren in het terugdringen van verslavingsproblemen.

13. Hoe kijkt uw organisatie verder dan het eigen belang en werkt u actief samen in de keten?

- a. VNN biedt consultatie, scholing en training aan de sociale teams en CJG's om verslavingsdeskundigheid te verspreiden.
- b. VNN is bereikbaar voor consultatie, advies en opvolging van zorg voor alle ketenpartners in de jeugdzorg.

14. Welke rol ziet u voor uw organisatie in een gezamenlijke visie op preventie en jeugdzorg?

VNN is overtuigd dat verslavingspreventie niet alleen van VNN is. Een integrale aanpak is nodig om middelenproblematiek verder terug te dringen. Dit doet VNN door:

- Te zorgen dat verslavingspreventie altijdonderdeel is van het bredere preventiebeleid bij gemeenten.
- Verslaving wordt voorkomen door samen te werken met het onderwijs, sportclubs, de horeca, wijk- en gebiedsteams, CJG's en alle andere jeugdzorgpartijen.

Daarnaast is het van belang verslavingsdeskundigheid breed in de keten van jeugdzorg en welzijn te borgen.

Doelen en lange termijn

15. Waar zouden we als regio over vijf jaar willen staan op het gebied van preventie en basisjeugdzorg?

- a. In iedere gemeente is verslavingspreventie onderdeel van het brede preventiebeleid.
- b. Helder op School als onderdeel van Gezonde School op alle scholen.
- c. In iedere gemeente wordt ingezet op gezonde sportclubs en gezonde horeca.
- d. Er is doorlopend aanbod beschikbaar voor de doelgroep KOV/KOPP (kinderen van ouders met een verslaving/kinderen van ouders met psychische problemen).
- e. Er is doorlopend aanbod beschikbaar voor naasten van mensen met een verslaving.
- f. Alle wijk- en gebiedsteams en CJG's worden structureel getraind op het gebied van verslavingsdeskundigheid.
- g. In iedere gemeente is er een dekkend netwerk aan outreachend jongerenwerkers beschikbaar.

16. Welke concrete stappen kunnen wij samen nemen om dat doel te bereiken?

VNN wordt ondersteund om onderstaande stappen te implementeren:

- a. In iedere gemeente is verslavingspreventie onderdeel van het brede preventiebeleid.
- b. Helder op School als onderdeel van Gezonde School op alle scholen.
- c. In iedere gemeente wordt ingezet op gezonde sportclubs en gezonde horeca.
- d. Er is doorlopend aanbod beschikbaar voor de doelgroep KOV/KOPP (kinderen van ouders met een verslaving/kinderen van ouders met psychische problemen).
- e. Er is doorlopend aanbod beschikbaar voor naasten van mensen met een verslaving.
- f. Alle wijk- en gebiedsteams en CJG's worden structureel getraind op het gebied van verslavingsdeskundigheid.
- g. In iedere gemeente is er een dekkend netwerk aan outreachend jongerenwerkers beschikbaar.

17. Hoe zorgen we ervoor dat kinderen, jongeren en hun gezinnen structureel sterker worden, zodat ze geen langdurige zorg nodig hebben?

Aandacht en ondersteuning voor kinderen, jongeren, gezinnen en hun wijk of dorp middels welzijnswerk. Hier wordt ingezet op participatie, opleiding, weerbaarheid en schuldhulpverlening.

Samenhang van ontwikkelingen

18. Hoe ziet de samenhang tussen verschillende maatschappelijke ontwikkelingen (zoals armoede, onderwijsachterstanden en mentale gezondheid) en de uitdagingen binnen jeugdzorg?

- a. Vanuit VNN zien we de samenhang – verslaving staat immers nooit op zichzelf. Daarom werken we o.a. actief mee met alliantie van Kracht en

integreren inzichten binnen onze zorg – samen met ketenpartners wordt een duidelijk uitvraag naar bestaansonzekerheid bij de intake ontwikkeld.

- b. We weten uit onderzoek dat kinderen van ouders met een verslaving of ouders met psychische problemen een groter risico lopen op het zelf ontwikkelen van een verslaving. Daarom zet VNN zich in op het doorbreken van transgenerationele overdracht.
- c. VNN werkt nauw samen met sociale teams door vele wisseling binnen de teams is hernieuwde kennismaking helaas vaak nodig.

19. Welke strategieën gebruikt uw organisatie om met deze complexe vraagstukken om te gaan?

- a. VNN adviseert gemeenten in het ontwikkelen van preventiebeleid.
- b. Delen van kennis aan o.a. sociale teams, CJG's, schuldhulpverlening, sportkantines, horeca, welzijnswerk.

20. Van welke inspirerende voorbeelden of aanpakken uit andere regio's kunnen wij als Groningen leren?

Er zijn voorbeelden van een integrale aanpak in het Hogeland, de gemeente Westerwolde en Eemsdelta.

21. Welke rol zou de WIJ-organisatie kunnen spelen om samenwerking in de keten verder te versterken?

Borgen van verslavingsdeskundigheid door nauwe samenwerking met outreachend jongerenwerk van VNN. De huidige uren zijn hiervoor te beperkt.